

भारत का राजपत्र

लखनऊ जूलाई

The Gazette of India

भारताचे राजपत्र

असाधारण

EXTRAORDINARY

असाधारण

भाग 12 अनुभाग 1

Part XII Section 1

भाग बारा अनुभाग १

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. 1]	नई दिल्ली, 22 अक्टूबर 1997/30 अश्विन, (शक) 1919	[खण्ड 8
No. 1]	NEW DELHI, 22 OCTOBER 1997/30 ASHWINA, (SAKA) 1919	[Vol. 8
अंक १]	नवी दिल्ली, २२ ऑक्टोबर १९९७/३० आश्विन, शके १९१९	[खंड ८

स्वतंत्र संकलन महान् काईल करण्यासाठी (या घणाळा) वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधी और न्याय मंत्रालय

(निधानी विभाग)

नई दिल्ली, 22 अक्टूबर 1997/30 अश्विन, (शक) 1919

(१) वर्कमेन्यु कॉम्पेन्शन एक्ट, 1923, (२) दि प्रेस कौन्सिल अॅक्ट, 1978, (३) दि मुस्लिम वृमन (प्रोटेक्शन ओफ राइट्स ऑन डीवोर्स) अॅक्ट, 1986, (४) नैशनल कमिशन फॉर वृमन अॅक्ट, 1990, (५) दि रिलिज्स इंस्टीट्यूशन्स (प्रिव्हेश्न ऑफ मिस्युज) अॅक्ट, 1988, (६) व्हॉलेन्टरी डिपॉविट्स (इम्युनिटिं अॅन्ड एक्जाम्प्शन्स) अॅक्ट, 1991, (७) दि इन्डिसेट रिप्रेझेटेशन ऑफ वृमन (प्रोहिबिशन) अॅक्ट, 1986, (८) दि सिटीजनशिप अॅक्ट, 1955 के मराठी अनुवाद राष्ट्रपती के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जाएंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, Dated 22nd October 1997/30 Ashwina (SAKA) 1919

The Translations in Marathi of the (1) Workmen's Compensation Act, 1923, (2) Press Council Act, 1978, (3) Muslim Women (Protection of Rights on Divorce) Act, 1986, (4) National Commission for Women Act, 1990, (5) Religious Institutions (Prevention of Misuse) Act, 1988, (6) Voluntary Deposits (Immunities and Exemptions) Act, 1991 (7) Indecent Representation of Women (Prohibition) Act, 1986, (8) Citizenship Act, 1955 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (a) of section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

भाग बारा—१

(१)

धार्मिक संस्था (दुरुपयोगास प्रतिबंध)

अधिनियम, १९८८

(१९८८ चा अधिनियम क्रमांक ४१)
(दिनांक २ मे १९९७ रोजी वयाविद्वानान)

[१ सप्टेंबर, १९८८]

- धार्मिक संस्थांचा राजकीय आणि अन्य प्रयोजनांसाठी गेलवापर करण्यास प्रतिबंध करण्याकरिता अधिनियम.

आरतीव गणराज्याच्या एकोणचाळीसाव्या वर्षी संसदेकडून मुढीलप्रमाणे अधिनियमित करण्यात येवो :—

१. (१) या अधिनियमातील धार्मिक संस्था (दुरुपयोगास प्रतिबंध) अधिनियम, १९८८ असे संक्षिप्त नाव, म्हणाये.
 - (२) त्याचा विस्तार, जम्मू व काश्मीर राज्य खेरीजकरून संपूर्ण भारतभर आहे.
 - (३) तो, २६ मे, १९८८ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.
२. या अधिनियमामध्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,— असावा.
 - (क) “दाङगोळा” याचा अर्थ, शस्त्र अधिनियम, १९५९ (१९५९ चा ५४) याचे कलम २, पोटकलम (१) च्या खंड (ख) मध्ये त्याला जसा अर्थ आहे, तसाच आहे;
 - (ख) “शस्त्र” याचा अर्थ, शस्त्र अधिनियम, १९५९ (१९५९ चा ५४) याचे कलम २, पोटकलम (१) च्या खंड (ग) मध्ये त्याला जसा अर्थ आहे, तसाच आहे;
 - (ग) “व्यवस्थापक” याचा एखादा धार्मिक संस्थेच्या संवंधातील अर्थ, त्या त्या काढी एकतर एकटी किंवा अन्य व्यक्ती वरीवर त्या संस्थेच्या कारभाराचे तिच्या कामांचे किंवा संपत्तीचे प्रशासन, व्यवस्थापन किंवा अन्यथा नियमन करते, ती (कोणत्याही नावाने ओळखली जाणारी) कोणत्याही धार्मिक कुतिकारिणीसह प्रत्येक व्यक्ती असा आहे;
 - (घ) “राजकीय कार्य” या व्याख्येत सभा, निदर्शने, मिरवणुका, विधीचे संचयन किंवा संवितरण या गोष्टी आपीजित करून किंवा निरेश देऊन हुक्मनामा काढून किंवा अन्य कोणत्याही मार्गाने राजकीय पक्षाचे घेय किंवा उद्दिष्ट किंवा कोणताही राजकीय स्वरूपाचा हेतू, वादप्रसन किंवा प्रश्न यांचे प्रवर्द्धन किंवा प्रवार करणारे कार्य आणि त्यामध्ये संसदेच्या कोणत्याही राज्य विधान मंडळाच्या किंवा स्थानिक प्राधिकरणाच्या कोणत्याही निवडणुकीसाठी उमेदवार म्हणून निवडणूक लढविणाऱ्या व्यक्तीकडूः किंवा तिच्या वतीने, करण्यात आलेल्या अशा कार्याचा किंवा देखील समावेश होतो.
 - (इ) “राजकीय पक्ष” याचा अर्थ,—
 - (एक) निवडणूक किंवै (आरक्षण व वाटप) आदेश, १९६८ अन्वये राजकीय पक्ष म्हणून भारताच्या निर्वाचन आयोगाकडे ज्याची नोंदवणी झालेली आहे किंवा नोंदवणी झाली असल्याचे मानण्यात आले असेल असा; किंवा
 - (दोन) ज्याने कोणत्याही विधान मंडळाच्या लिथडपुकीसाठी उमेदवार उभे केले आहेत, वरंतु, निवडणूक किंवै (आरक्षण आणि वाटप) आदेश, १९६८ अन्वये राजकीय पक्ष म्हणून ज्याची नोंदवणी झालेली नाही किंवा नोंदवणी झाली असल्याचे मानण्यात आले नसेल असा—
 - (तीन) कोणतीही राजकीय कार्ये करण्याकरिता किंवा निवडणुकीच्या माध्यमातून किंवा अन्यथा राजकीय शक्ती प्राप्त करण्याकरिता किंवा निचा वापर करण्याकरिता संघर्षात केलेला;
 - (चार) व्यापारीचा अधिकार किंवा अर्कोचा विकाश असा आहे.
 - (क्र) “धार्मिक संस्था” याचा अर्थ, कोणत्याही धर्माच्या किंवा धर्मभक्ताच्या प्रवर्द्धनार्थ एखादी संस्था असा आहे; आणि त्यात कोणत्याही नावाने किंवा पदनामाने ओळखल्या जाणाऱ्या धार्मिक उपासना करण्याची सार्वजनिक वापर म्हणून वापरल्या जाणाऱ्या कोणत्याही जगेचा किंवा कोणत्याही वास्तूचा समावेश होतो.
 ३. कोणतीही धार्मिक संस्था किंवा तिचा व्यवस्थापक, संसदेच्या भालकीच्या किंवा नियवणाखाली विवक्षित प्रयोजनार्थ धार्मिक संस्थाचा वापर—
 - (क) कोणत्याही राजकीय कार्यक्रमाच्या प्रवर्द्धनासाठी किंवा प्रचारासाठी; किंवा

(ख) त्या त्या काळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये एखाचा अपराधाचा आरोप असलेल्या किंवा अपराधाबद्दल सिद्धदोषी ठरविलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला आसरा देण्यासाठी; किंवा

(ग) कोणत्याही शस्त्राचा किंवा दारूगोळ्याचा साठा करण्यासाठी; किंवा

(घ) त्या त्या काळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याचे व्यतिक्रमण करून कोणत्याही माल किंवा चीजवस्तु ठेवण्यासाठी; किंवा

(इ) त्यात्या काळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये विधिप्राची लायसन किंवा परवानगी न घेता, तठघरे, कोठारे, मनोरे किंवा भिंतीसह कोणतेही बांधकाम किंवा तटबंदी उभारण्यासाठी किंवा करण्यासाठी; किंवा

(च) त्या त्या काळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये प्रतिसिद्ध केलेली किंवा कोणत्याही न्यायालयाने दिलेल्या कोणत्याही आदेशाचे व्यतिक्रमण करून केली जाणारी कोणतीही वेकायदेशीर किंवा विधातक कृती चालू ठेवण्यासाठी; किंवा

(छ) जी कृती खिन्ह धार्मिक, वांशिक, भाषिक किंवा प्रादेशिक गटांमध्ये, किंवा जातीमध्ये किंवा समाजांमध्ये विसंवाद किंवा शत्रुव्यावाना किंवा तिरस्काराची भावना किंवा द्वेष भावना वाढीस लावील किंवा ती वाढीस लावण्याचा प्रयत्न करील अशी कोणतीही कृती करण्यासाठी; किंवा

(ज) भारताच्या सार्वभौमत्वाला, ऐक्याला व एकात्मतेला बांधक ठरणारी कोणतीही कृती चालू ठेवण्यासाठी; आणि

(झ) राष्ट्र प्रतिष्ठा अपमान प्रतिबंध अधिनियम, १९७१ (१९७१ चा ६१) याच्या उपबंधाचे व्यतिक्रमण करणारी कोणतीही कृती करण्यासाठी; करणार नाही किंवा वापर करण्यास मुभा देणार नाही.

धार्मिक संस्थेत शस्त्रे ४. कोणतीही धार्मिक संस्था किंवा तिचा व्यवस्थापक धार्मिक संस्थेत कोणत्याही शस्त्राच्या व दारूगोळ्याच्या प्रवेशास किंवा कोणतीही शस्त्रे किंवा दारूगोळा वाळगणाच्या कोणत्याही व्यक्तीच्या वाळगण्यावर निवृत्त प्रवेशास मुभा देणार नाही:

परंतु, या कलमातील कोणतीही गोष्ट :-

(क) शीख धर्माची म्हणविणाच्या कोणत्याही व्यक्तीने किंवा प्रथा धारण करण्यास आणि वाळगण्यास; किंवा

(ख) जी शस्त्रे, रुदीने किंवा परिधाने प्रस्थापित झाल्यामुळे संस्थेच्या कोणत्याही धार्मिक समारंभाचा किंवा धार्मिक विधिचा भाग म्हणून वापरली जातात, अशा कोणत्याही शस्त्रास; लागू होणार नाही.

विवक्षित कार्यासाठी ५. कोणतीही धार्मिक संस्था किंवा तिचा व्यवस्थापक, कोणत्याही राजकीय पक्षाच्या लाभासाठी व्यार्थिक संस्थेच्या किंवा कोणत्याही राजकीय कायद्याच्या प्रयोगासाठी किंवा कोणत्याही कायद्यावाली जी कृती अपराध निधीचा वापर म्हणून गिक्षेप पात्र असेल अशा कोणत्याही कृतीसाठी, संस्थेच्या मालकीच्या किंवा संस्थेच्या नियेतणा-करण्यास प्रतिवेद्ध खालील कोणत्याही निधीचा किंवा अन्य संपत्तीचा वापर करणार नाही किंवा वापर करण्यास मुभा देणार नाही.

धार्मिक संस्थांनी ६. कोणतीही धार्मिक संस्था किंवा तिचा व्यवस्थापक, कोणत्याही राजकीय कार्यासाठी वापर राजकीय करण्याकरिता तिच्या विद्यमाने कोणताही समारंभ, उत्सव, धर्मसभा, मिरवणूक किंवा मेळावा आयोजित विचारांचा प्रचार करण्यास किंवा भरविण्यास मुभा देणार नाही.

करण्यास प्रतिवेद्ध ७. कोणत्याही धार्मिक संस्थेने किंवा तिच्या व्यवस्थापकाने कलम ३, कलम ४, कलम ५ किंवा कलम ६ च्या उपबंधाचे व्यतिक्रमण केल्यास, असे व्यतिक्रमण करण्याशी संवर्द्धित असलेला व्यवस्थापक आणि प्रत्येक व्यक्ती, पाच वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारवासाच्या आणि दहा हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाच्या गिक्षेप पात्र होईल.

अधिनियमावाली ८. (१) धार्मिक संस्थेचा कोणताही व्यवस्थापक किंवा अन्य कर्मचारी यास, या अधिनियमावालील दोषसिद्धी करण्यात अपराधाचा दोष सिद्ध झाल्यावर त्याच्या पदावरून किंवा हुद्यावरून दूर करण्यात येईल आणि अन्य आलेल्या किंवा कोणत्याही कायद्यात काहीही विहऱ्या अंतर्भूत असले तरी, त्याचा दोषसिद्ध करण्यात आल्याच्या दिनांकां दोषारोपयन पासून सहा वर्षांच्या कालावधीसाठी कोणत्याही धार्मिक संस्थेत व्यवस्थापक म्हणून किंवा अन्य कोणत्याही वजावण्यात आलेल्या नात्याने नियुक्ती करण्यास निर्हं ठरविण्यात येईल.

व्यक्तीस निर्हं ठरविणे. (२) धार्मिक संस्थेच्या कोणत्याही व्यवस्थापकावर किंवा अन्य कर्मचार्यावर या अधिनियमावालील एखाचा अपराधाचा आरोप असल्यास आणि कोणत्याही न्यायालयात अशा व्यक्तीचर खटला चालवण्या साठी दोषारोपयन दाखल करण्यात आल्यास आणि फिरांदीची व आरोपीची बाजू ऐकल्यानंतर प्रथमदर्शनी प्रकरणात तथ्य आहे असे न्यायालयाचे मत आल्यास, संपरीक्षा प्रलंबित, असेपर्यंत अशा व्यक्तीस शक्तीचा वापर करण्यास किंवा करंत्ये पार पादण्यास निहृद करणारा आदेश किंवा निदेश देईल.

(३) कोणत्याही व्यवस्थापकाला किंवा अन्य कर्मचाऱ्याला पोटकलम (१) खाली पदावरून दूर करण्यात आल्यास किंवा पोटकलम (२) खाली त्याला निश्च करण्यात आल्यास, अशा दूर करण्यामुळे किंवा अशा प्रकारे निश्च करण्यात आल्यामुळे निर्माण झालेले रिक्त पद, उक्त धार्मिक संस्थेला लागू असणाऱ्या कायद्यात उपबंधित केल्यानुसार भरण्यात येईल.

९. धार्मिक संस्थेचा प्रत्येक व्यवस्थापक किंवा अन्य कर्मचारी, या अधिनियमाच्या उपबंधाच्या— पोलिसांना माहिती केलेला कोणत्याही व्यतिक्रमणाची किंवा कोणत्याही संभाव्य व्यतिक्रमणाची माहिती, ज्याच्या स्थानिक देण्यास बांधील अधिकाऱ्यात धार्मिक संस्था स्थित आहे, अशा पोलीस ठाण्याका प्रभारी असलेल्या अधिकाऱ्यास देण्यास असणाऱ्या विवक्षित बांधील राहील, आणि तसेच करण्यास चुकागारा कोणीही व्यवस्थापक किंवा अन्य कर्मचारी, भारतीय दंड व्यक्ती. सहिता (१८६० चा ४५) याच्या कलम १७६ अन्वये शिक्षेस पाव राहील.

१०. (१) धार्मिक संस्था (दुरुपयोगास प्रतिबंध) अध्यादेश, १९८८ (१९८८ चा अध्यादेश निरसन व व्यावर्ती. क्रमांक ३) दाढारे निरसित केला आहे.

(२) असे निरसन केले असले तरी, उक्त अध्यादेशाखाली केलेली कोणतीही गोष्ट किंवा केलेली कोणतीही कायवाही, या अधिनियमाच्या तत्सम उपबंधाच्या अन्वये करण्यात आलेली गोष्ट किंवा करण्यात आलेली कायवाही असल्याचे मानव्यात येईल.